

CZU: 159.922.7:159.947

DOI: 10.36120/2587-3636.v29i3.169-176

DEZVOLTAREA INIȚIATIVEI ȘI INDEPENDENȚEI LA PREADOLESCENȚI

Liliana NIȚĂ, doctorandă

<https://orcid.org/0000-0002-9130-0521>

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Rezumat. Articolul prezintă două dimensiuni importante ale voinței: inițiativa și independența la preadolescenți. Pentru a studia inițiativa și independența am administrat Tehnica de studiere a calităților volitive ale personalității (de H. Стамбулова). Ca rezultate evidențiem că peste jumătate din preadolescenți (76,57% și 60,67%) prezintă nivel mediu de dezvoltare a inițiativei și independenței sub expresia factorilor expresivitate și generalizare. Totodată, atestăm că preadolescenții și preadolescentele nu diferă în ceea ce privește manifestarea inițiativei și independenței. De asemenea, pe parcursul vârstei preadolescente consemnăm schimbări în modul de manifestare a inițiativei și independenței.

Cuvinte cheie: voință, inițiativă, independență, vârsta preadolescentă.

THE DEVELOPMENT OF INITIATIVE AND INDEPENDENCE AT PREADOLESCENTS

Abstract. Article presents two important components of will: initiative and independence at preadolescents. In order to study initiative and independence we applied Technique for the study of volitional qualities of personality (by H. Стамбулова). As results we established that the most of preadolescents (76,57%, 60,67%) have a medium level of initiative and independence under the expression of the expressivity and generalization factors. Also we underline that boys and girls does not differ in ways of initiative and independence manifestation. At the same time during the preadolescence we observe change in initiative and independence.

Key-words: will, initiative, independence, preadolescent age.

Introducere

Voința este abordată în mod distinct în psihologie și acest fapt se datorează complexității acestui fenomen. Voința poate fi înțeleasă ca un proces psihic, aptitudine / capacitate și trăsătură de personalitate. Multiple definiții ale voinței au câteva elemente esențiale comune: voința este inclusă în toate procesele psihice precum percepția, memoria, atenția, gândirea, imaginația, afectivitatea și motivația; voința întotdeauna semnifică efort, angajare și străduință organizate pentru atingerea anumitor scopuri / obiective; voința presupune înfrângerea tuturor dificultăților și obstacolelor atât interioare cât și exterioare; silința și efortul depus sunt în strânsă legătură cu obstacolele și barierele întâlnite pe parcursul atingerii scopului / obiectivelor [6].

Dimensiuni importante în componența voinței sunt inițiativa și independența. Inițiativa reprezintă capacitatea de a direcționa atenția și efortul spre un anumit scop și implică dezvoltarea abilităților specifice pentru a susține această capacitate. Inițiativa cuprinde faptul de a propune, organiza sau de a începe o acțiune, antrenând după sine și pe

cei din jur. Inițiativa reprezintă una dintre principalele direcții de dezvoltare în perioada preadolescenței și cunoaște o dezvoltare semnificativă începând cu vârsta preadolescentină [1, 7]. Independența este calitatea voinței ce permite organizarea proprie a timpului, activităților, satisfacerii dorințelor și dezideratelor, obligațiilor și responsabilităților. Dezvoltarea independenței constituie un fundament pe care se axează întreaga dezvoltare a preadolescentului [3, 4, 5, 6].

Pornind de la cele expuse ne-am propus ca scop să investigăm experimental *particularităților inițiativei și independenței la preadolescenți*.

Metodologia cercetării. Inițiativa și independența sub expresia factorilor expresivitate și generalizare au fost investigate prin aplicarea *Tehnicii de studiere a calităților volitive ale personalității (de H. Стамбулова)*. Eșantionul supus experimentului a cuprins un număr de 239 de preadolescenți cu vârsta cuprinsă între 10 și 15 ani (117 de preadolescenți și 122 de preadolescente), elevi din clasele a V-a, a VII-a și a IX-a.

Rezultate și discuții. Frecvențele pentru inițiativa și independența, sub aspectul factorului expresivitate la preadolescenții din tot lotul experimental sunt prezentate în figura 1.

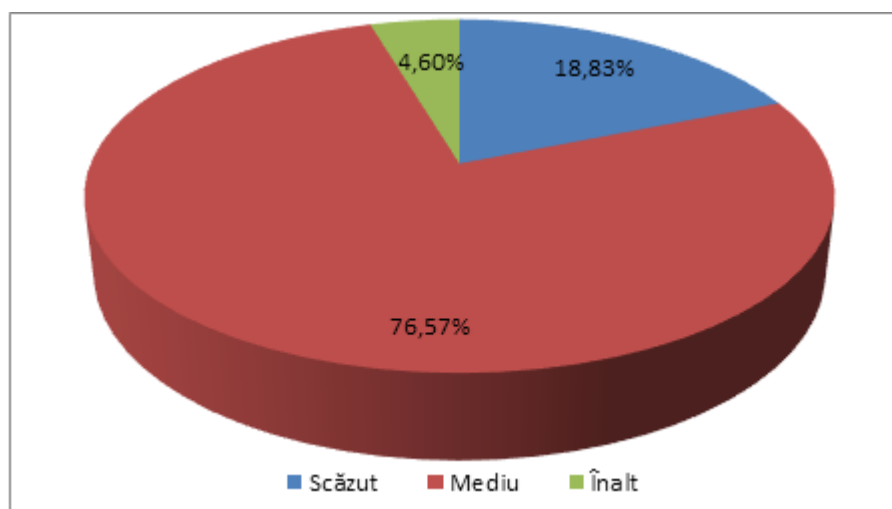

Figura 1. Distribuția rezultatelor privind nivelul inițiativei și independenței, factorul expresivitate, la preadolescenții supuși experimentului

18,83% dintre preadolescenți au un nivel scăzut al inițiativei și independenței, sub aspectul factorului expresivitate. Vom menționa următoarele caracteristici ale acestor preadolescenți: sugestibilitatea și dificultățile în inițierea, organizarea, realizarea și finisarea unei acțiuni volitive. Ei se lasă cu ușurință influențați în luarea unor decizii mai mult sau mai puțin dificile. Gândurile și faptele altora li se par mai juste, iar propriile gânduri sunt tratate cu neîncredere.

76,57% din preadolescenții dau dovadă de nivel mediu de dezvoltare al inițiativei și independenței, sub aspectul factorului expresivitate. Pentru acești elevi este definitorie capacitatea de a se consulta cu cei din exterior, în vederea inițierii unei activități, precum și necesitatea de a primi sfaturi în luarea deciziilor și în îndeplinirea și realizarea scopurilor personale. Totodată vom menționa că ei au capacitatea să cântărească sugestiile oferite de cei din jur și deciziile finale au propria lor amprentă.

Un număr foarte mic de preadolescenți (4,60%) demonstrează nivel înalt al independenței și inițiativei, sub aspectul factorului de expresivitate. Preadolescenții își schițează și inițiază activități și au abilitatea de a lansa în mod independent scopuri. Ei demonstrează o capacitate înaltă de a-și orienta toată atenția și efortul spre atingerea scopurilor. Pot depăși toate obstacolele și dificultățile care apar în procesul de realizare al scopurilor, fără a avea nevoie de indicații și sugestii din partea celor din jur.

Inițiativa și independența, sub aspectul factorului expresivitate, au fost investigate în dependență de genul preadolescenților. Frecvențele pentru inițiativă și independență la preadolescenți și preadolescente pot fi vizualizate în figura 2.

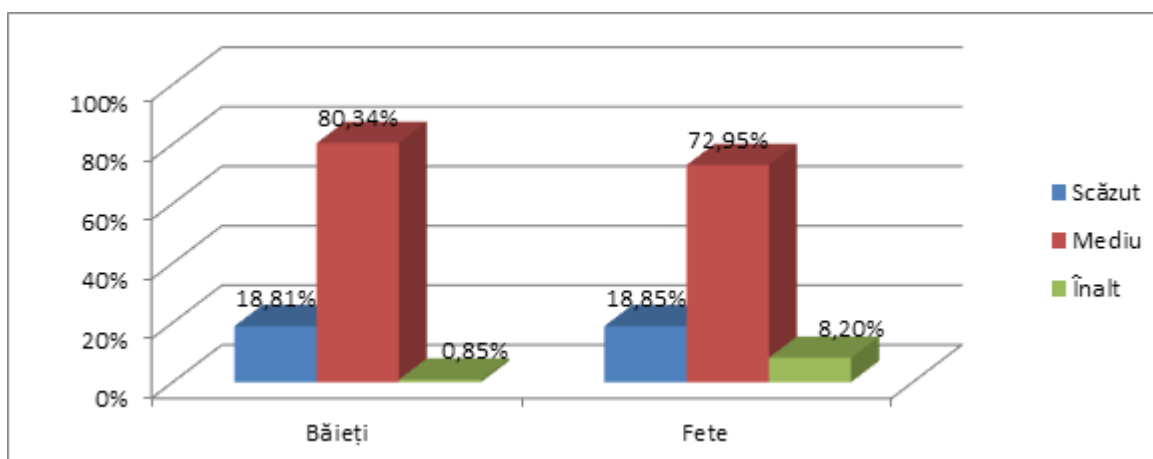

Figura 2. Distribuția rezultatelor privind nivelul inițiativei și independenței, factorul Expresivitate, la preadolescenții supuși experimentului în funcție de gen

Examinarea frecvențelor pentru nivelurile inițiativei și independenței, factorul expresivitate ne permite să evidențiem următoarele tendințe: nivelul scăzut se regăsește în frecvențe similare la preadolescenți și preadolescente (18,81% și 18,85%). La nivelul mediu al inițiativei și independenței, factorul expresivitate, cea mai înaltă frecvență este caracteristică preadolescenților (80,34%) comparativ cu preadolescentele (72,95%). Un tablou invers de distribuție al frecvențelor se înregistrează pentru nivelul înalt al inițiativei și independenței, factorul expresivitate, astfel vom menționa că 8,20% din preadolescente și doar 0,85% din preadolescenți manifestă acest nivel.

Distribuția frecvențelor pentru nivelurile inițiativei și independenței, factorul expresivitate la preadolescenții de 10 – 12 ani, cei de 13 ani și cei de 14 – 15 ani sunt prezentate în continuare în figura 3.

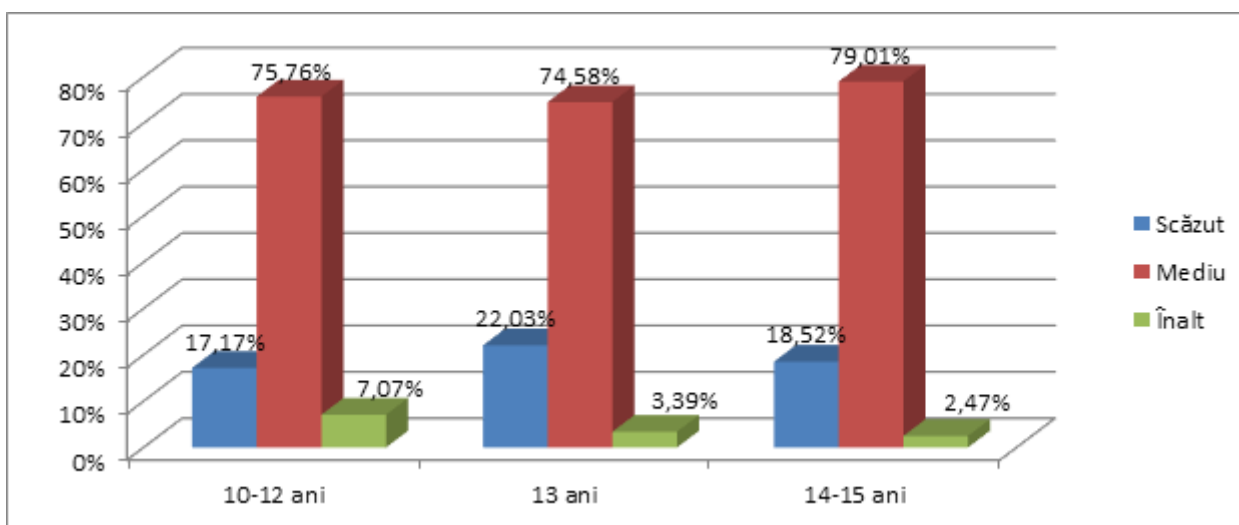

Figura 3. Distribuția rezultatelor privind nivelul inițiativei și independenței, factorul Expresivitate, la preadolescenții supuși experimentului în funcție de vârstă

Analiza distribuției datelor din figura de mai sus ne indică faptul că preadolescenții care se integrează în grupul cu un nivel scăzut al inițiativei și independenței, sub aspectul factorului expresivitate sunt următorii: cei de 13 ani au indicele de 22,03% comparativ cu preadolescenții de 14 – 15 ani, care au 18,52% și cei de 10 – 12 ani cu 17,17%. Frecvența cea mai înaltă a nivelului mediu al inițiativei și independenței, sub aspectul factorului expresivitate, îl atestăm la preadolescenții de 14 – 15 ani, cu 79,01%, fiind urmați de preadolescenții 10 – 12 ani cu 75,76% și cei de 13 ani cu 73%. Pentru nivelul înalt al independenței și inițiativei, sub aspectul factorului expresivitate, remarcăm o descreștere în distribuția datelor, și anume cei de 10 – 12 ani au 7,07%, cei de 13 ani 3,39%, iar cei de 14 – 15 au 2,47%.

După Testul T-student evidențiem diferențe statistic semnificative pentru inițiativă și independență, factorul expresivitate, între rezultatele preadolescenților de 10 – 12 ani (media=24,12 u.m.) și rezultatele preadolescenților de 13 ani (media=22,73 u.m.), ($T=2$, $p \leq 0,05$), și între rezultatele preadolescenților de 10 – 12 ani (24,12 u.m.) și cele ale preadolescenților de 14 – 15 ani (22,62 u.m.) ($T=2,4$, $p \leq 0,05$) cu medii mai mari în rândul preadolescenților de 10 – 12 ani. Rezultatele obținute ne indică că preadolescenții de 10 – 12 ani dau dovadă de nivel mai înalt de inițiativă și independență decât cei cu vârsta de 13 ani și cei de 14 – 15 ani. Acest lucru poate fi explicat prin contextul socio-emoțional și stilul de parenting folosit. Preadolescenții de 10 – 12 ani au parte de o abordare parentală bazată pe afecțiune, respect și exigență, iar mesajele încurajatoare primite din partea părinților determină un grad mai înalt de independență și inițiativă în exprimare [2].

Demersul constatativ continuă cu evaluarea nivelurilor pentru inițiativa și independența, sub aspectul factorului generalizare la preadolescenți.

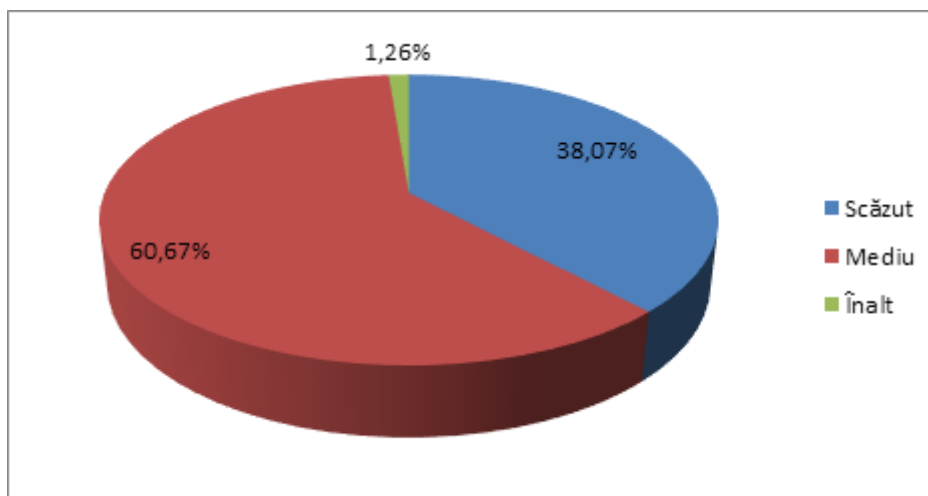

Figura 4. Distribuția rezultatelor privind nivelul inițiativei și independenței, factorul generalizare, la preadolescenții supuși experimentului

La 38,07% dintre preadolescenți se înregistrează nivelul scăzut al inițiativei și independenței, sub aspectul factorului generalizare. Putem distinge faptul că acești preadolescenți sunt influențabili și întâmpină dificultăți în punerea în acțiune a propriilor dorințe și scopuri. Ei au o mare nevoie de sugestiile și îndrumările persoanelor importante din viața lor pentru luarea deciziilor de orice fel. Ei manifestă lipsă de interes în exprimarea opiniilor în orice arie de dezvoltare și de activitate și lipsă de inițiativă în transformarea propriilor gânduri în fapte.

Preadolescenții cu un nivel mediu de dezvoltare al inițiativei și independenței, sub aspectul factorului generalizare, prezintă indicele cel mai înalt din distribuția acestor date, și anume 60,67%. Acești preadolescenți sunt capabili să facă schimb de opinii cu persoanele importante din viața lor, în privința luării deciziilor și a atingerii obiectivelor propuse. Totodată, aceștia au abilitatea de a aprecia recomandările venite din partea celor din jur și reușesc să întreprindă diverse acțiuni din proprie inițiativă.

Un procent foarte mic, în valoare de 1,26% din preadolescenți manifestă nivel înalt al inițiativei și independenței, sub aspectul factorului generalizare. Preadolescenții din această categorie își organizează singuri planurile și întreprind diverse acțiuni legate de orice domeniu de activitate sau dezvoltare, antrenându-i și pe alții în aceste activități. Adesea, aceștia explorează lumea în mod independent și cer mai multă libertate din partea părinților. Ei manifestă responsabilitate în alegerile personale și reușesc să îndeplinească în mod independent propriile decizii.

Pentru a determina existența legăturii între inițiativă și independență, sub aspectul factorului expresivitate și inițiativă și independență, sub aspectul factorului generalizare,

am realizat calculul coeficientului de corelație Pearson. Tabelul 1 conține coeficienții de corelație și pragurile de semnificație obținute.

Tabelul 1. Interrelația între inițiativă și independență, factorul E și inițiativă și independență, factorul G la preadolescenți după Pearson

Variabilele cercetării	Coeficientul de corelație	Pragul de semnificație
Inițiativă și independență, factorul E / Inițiativa și independența, factorul G	$r=0,3099$	$p\leq 0,01$

Tabelul 1 arată existența relației între inițiativă și independență, sub aspectul factorului expresivitate și inițiativă și independență, sub aspectul factorului generalizare ($r=0,3099$, $p\leq 0,01$). Coeficientul obținut ne permite să evidențiem că preadolescenții cu un nivel înalt al inițiativei și independenței, sub aspectul factorului expresivitate se caracterizează și printr-un nivel înalt al inițiativei și independenței sub aspectul factorului generalizare.

Studiul inițiativei și independenței la factorul generalizare a cuprins și investigarea frecvențelor preadolescenților în dependență de gen și de vârstă. Frecvențele pentru inițiativă și independență, factorul generalizare la preadolescenți și preadolescente, precum și la preadolescenții de 10 – 12 ani, preadolescenții de 13 ani și cei de 14 – 15 ani sunt prezentate în continuare în figura 5 și 6.

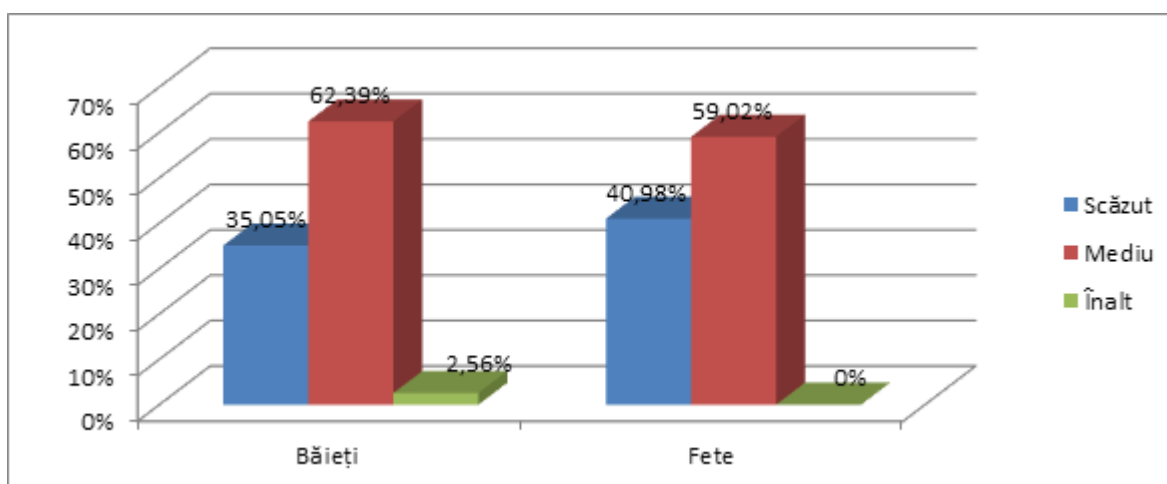

Figura 5. Distribuția rezultatelor privind nivelul inițiativei și independenței, factorul generalizare, la preadolescenții supuși experimentului în funcție de gen

Frecvențele preadolescenților pentru inițiativă și independență, factorul generalizare se repartizează după cum urmează: nivelul scăzut se întâlnește în frecvențe mai mari la preadolescente spre deosebire de preadolescenți (40,98% și 35,05%). Nivel mediu al inițiativei și independenței, factorul generalizare se atestă preponderent la preadolescenți

(62,39%) comparativ cu preadolescentele (59,02%). Nivelul înalt al inițiativei și independenței, factorul generalizare, îl observăm doar la preadolescenți (2,56%).

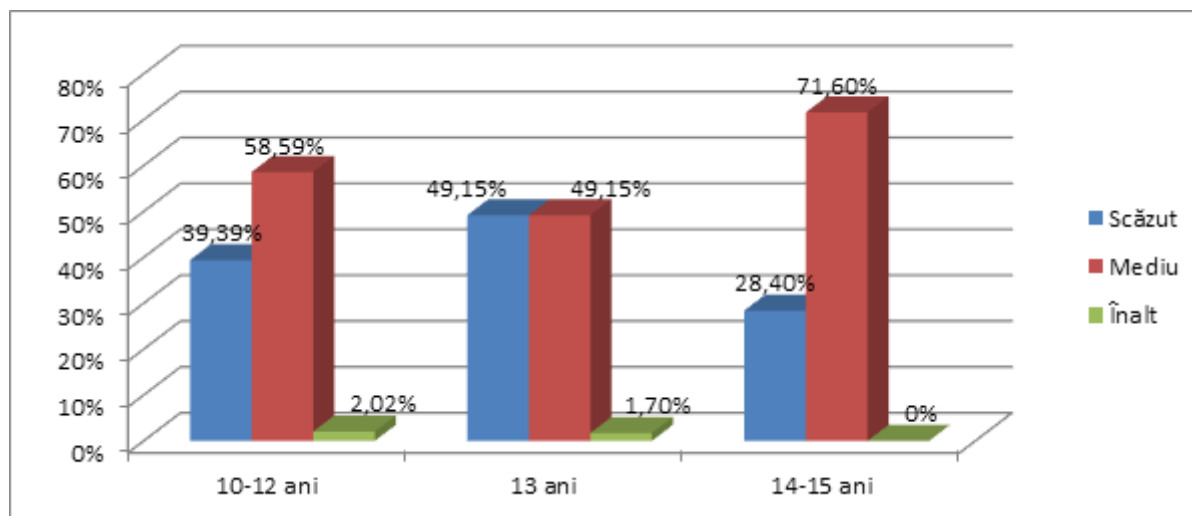

Figura 6. Distribuția rezultatelor privind nivelul inițiativei și independenței, factorul generalizare, la preadolescenții supuși experimentului în funcție de vârstă

Pentru nivelul scăzut al inițiativei și independenței, factorul generalizare observăm frecvența cea mai ridicată în rândul preadolescenților de 13 ani (49,15%), o descreștere a frecvențelor atestăm la preadolescenții de 10 – 12 ani (39,39%) și preadolescenții de 14 – 15 ani (28,40%). Nivelul mediu al inițiativei și independenței, factorul generalizare prevalează la preadolescenții de 14 – 15 ani, fiind urmați de preadolescenții de 10 – 12 ani și cei de 13 ani (71,60%, 58,59% și 49,15%). Nivelul înalt al inițiativei și independenței, factorul generalizare îl întâlnim doar la preadolescenții de 10 – 12 ani (2,02%) și cei de 13 ani (1,70%).

În conformitate cu testul T-student evidențiem pentru inițiativă și independență, factorul generalizare diferențe semnificative statistic între rezultatele preadolescenților de 13 ani (media=19,49 u.m.) și cele ale preadolescenților de 14 – 15 ani (media=2,6 u.m.) ($T=2,6$, $p \leq 0,05$), cu o medie mai mare la preadolescenții de 14 – 15 ani. Astfel menționăm că preadolescenții de 14 – 15 ani demonstrează nivel mai înalt de inițiativă și independență, factorul generalizare. Aceste diferențe sunt cauzate de schimbările sistemului de control cognitiv al creierului. Maturarea legăturilor neuronale dintre cortexul prefrontal și sistemul limbic permite o mai bună coordonare a emoției și a cunoașterii, a controlului impulsurilor și a dezvoltării calităților de inițiativă și independență. Conform cercetătorilor, preadolescenții traversează perioada vârstei de 13 ani făcând trecerea de dezvoltare de la dependență la independență, iar o dată cu înaintarea în vârstă învață și exersează inițierea și implementarea propriilor decizii și acționează în conformitate cu acestea, asumându-și responsabilitatea pentru consecințele apărute. Așadar ei devin mai independenți și își gestionează singuri propriile alegeri [8, 9].

Concluzii

Cercetarea experimentală a calităților volitive (inițiativa și independența) ne permite să formulăm următoarele constatări: foarte puțini din preadolescenți demonstrează nivel înalt de dezvoltare a inițiativei și independenței, cei mai mulți din ei dau dovadă de nivel mediu de dezvoltare a acestora. În ceea ce privește dimensiunea de gen pentru inițiativă și independență nu consemnăm diferențe în manifestarea acestora la preadolescenți și preadolescente. Pe parcursul vârstei preadolescente se înregistrează importante schimbări în inițiativă și independență. Inițiativa și independența sub expresia factorului expresivitate este mai dezvoltată la preadolescenții de 10 – 12 ani, în timp ce aceleași calități ale voinței dar sub expresia factorului generalizare sunt mai dezvoltate la preadolescenții de 14 - 15 ani.

Bibliografie

1. CREȚU, T. *Psihologia vârstelor*. Iași: Polirom, 2016. 392 p.
2. DUCKWORTH, A. *Puterea pasiunii și a perseverenței*. Tr. de I. Berteș. București: Publica, 2016. 412 p.
3. MUNTEANU, A. *Psihologia copilului și a adolescentului*. Timișoara: Eurobit, 2011. 315 p.
4. PÂNIȘOARA, G. ș.a. *Copilăria și adolescența. Provocări actuale în psihologia educației și dezvoltării*. Iași: Polirom, 2016. 308 p.
5. SION, G. *Psihologia vârstelor*. Ed. a IV-a. București: Fundația României de Mâine, 2007. 256 p.
6. ȘCHIOPU, U. *Dicționar de psihologie*. București: Babel, 1997. 740 p.
7. VERZA, E. ș.a., *Psihologia copilului*. București: TREI, 2017. 556 p.
8. SHULMAN, E. P.; SMITH, A. R.; SILVA, K.; ICENOGLE, G.; DUELL, N.; CHEIN, J.; STEINBERG, L. The dual Systems model: Review, reappraisal, and reaffirmation. In: *Developmental Cognitive Neuroscience*. Amsterdam: Elsevier, 2015. p.103-117.
9. SISK, C. L.; FOSTER, D. L. The neural basis of puberty and adolescence. In: *Nature Neuroscience*, 7. London: Nature Publishing Group, 2004. p. 1040-1047.